

УДК 340:346.1:004

DOI: 10.5281/zenodo.7498511

РИНКИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вінник Оксана Мар'янівна,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
головний науковий співробітник відділу
міжнародного приватного права та правових
проблем євроінтеграції Науково-дослідного
інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України
(м. Київ)

ORCID: 0000-0002-9397-5127

В статті порушується проблема нормативно-правового регулювання відносин на ринках цифрової економіки, виявляються пов'язані з цим проблеми та пропонується варіант їх вирішення. Переваги цифровізації, що набула стрімкого поширення в Україні завдяки своїм перевагам, які стали у пригоді під час короно вірусної пандемії, цьогорічної російської агресії проти нашої країни і пов'язаним з цим проблемам (численними руйнуваннями, вбивством та катуванням цивільних, окупацією частини території України і, відповідно, труднощами традиційного/офлайн спілкування та ведення необхідних справ – як суспільного характеру, в тому числі задоволення потреб суспільства в різноманітних благах економічного, освітнього, консультаційного та ін. характеру, так і для задоволення приватних потреб: придбання споживчих товарів, здійснення комунальних та ін. платежів, спілкування з членами сім'ї, пошуку роботи тощо). Цифровізація відносин у сфері економіки зумовила формування нових ринків, серед яких особливе місце займають ринки електронних послуг: електронних комунікаційних, хмарних, фінансових, включно з електронними платежами, та ін. Законодавець прагне забезпечити нормативно-правове регулювання відносин на цих ринках шляхом прийняття спеціальних законів: «Про електронні комунікації», «Про хмарні послуги», «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про платіжні послуги» та ін. Разом з тим, відносини на зазначених ринках цифрової економіки мають спільні риси (специфіка правового статусу суб'єктів та правового режиму цифрових ресурсів, використання цифрових платформ, пов'язані з цим проблеми економічної конкуренції та ін.). Це свідчить про наявність спільних ключових засад правового забезпечення відносин цифровізації в будь-яких сферах. Зазначені обставини вимагають прийняття ключового акта про цифровізацію – Цифрового кодексу України, чому має передувати закріплення в Конституції України положень про цифрові права та цифрові обов'язки громадян, про забезпечення державою соціального спрямування цифровізації. Це дасть можливість визначити специфіку правового забезпечення відносин цифровізації в певних сферах (включно

з цифровою економікою та її ринками) шляхом відповідного корегування положень інших кодексів та законів України з точки зору закріплення в них притаманних для певних сфер суспільного буття та ринків цифрової економіки особливостей державної політики з питань цифровізації, правового режиму цифрових ресурсів, правового становища учасників відповідних відносин та реалізації ними цифрових прав та цифрових обов'язків, а також відповідальності за зловживання цифровими можливостями. Важливим при цьому є врахування положень актів ЄС щодо регулювання відносин цифровізації, зокрема, *Digital Markets Act* та *Digital Services Act*.

Ключові слова: цифровізація; цифрова економіка; ринки цифрової економіки; законодавство про цифровізацію; вдосконалення законодавства; Цифровий кодекс.

Подано до друку: 26.11.2022

Схвалено до друку: 01.12.2022

Вступ. Цифрова економіка (ЦЕ) – складне явище, якому, як і аналоговій економіці, притаманні різні види діяльності, що забезпечують формування ринків такої економіки (електронних комунікацій, електронної комерції/торгівлі, віртуальних активів, електронних послуг різного характеру – довірчих, фінансових, включно з електронними платежами, хмарних та ін.). Попри різні характеристики таких ринків, вони мають спільні проблеми, пов'язані зі специфікою правового статусу функціонуючих на них суб'єктів, правового режиму використовуваних ресурсів, зміною умов справедливої конкуренції. Остання зазначала істотних змін з появою на ринках цифрових платформ та інших надбань цифровізації, що, своєю чергою, зумовлює необхідність корегування не лише антимонопольно-конкурентного, а й всього законодавства про цифровізацію, та прийняття такого нормативно-правового акта (Цифрового кодексу), що забезпечить об'єднання значної кількості вже прийнятих актів законодавства, що регулюють відносини цифровізації, в струнку систему, стрижнем якої має стати такий кодекс.

Проблеми регулювання відносин цифровізації та цифрової економіки, включаючи проблеми конкуренції на її ринках, порушуються як вітчизняними [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7], так і зарубіжними дослідниками [8; 9; 10; 11; 12; 13]. Разом з тим, питання правового забезпечення ринків цифрової економіки залишається малодослідженим, що, ймовірно, пов'язано з їх «молодістю» (новизною) та запізнілим реагуванням держави на їх формування. Відтак, метою цієї статті є заповнення зазначеної прогалини і, відповідно, визначення основних характеристик таких ринків, виявлення проблем правового забезпечення відносин на цих ринках та напрацювання рекомендацій законодавцю щодо шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Цифровізаційні процеси, які протягом останніх років в складних і навіть надзвичайних умовах (корона вірусна пандемія, забруднення довкілля та спричинене ним

глобальне потепління, російська агресія проти України, яка переросла з локальної, що зачіпала три регіони – Донецьку та Луганську область, АР Крим, на повномасштабну з відповідними кризовими наслідками для України та світу), довели свою ефективність і необхідність втручання держави в регулювання цих відносин з огляду на наявність пов'язаних з ними значних ризиків, в тому числі зловживання цифровими можливостями, що нерідко переростає в кіберзлочини.

Початком нормативно-правового регулювання відносин цифровізації можна вважати закони, прийняті в 90-х роках минулого століття (1994 р. – «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [14], 1998 р. - «Про Національну програму інформатизації» [15] і «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [16]), що зумовили прийняття інших законів («Про телекомунікації» [17], «Про електронні документи та електронний документообіг» [18], «Про електронний цифровий підпис» [19], «Про електронну комерцію» [20] та ін. [21; 22], які свідчили про розвиток відносин цифровізації в Україні та, відповідно, її правове забезпечення.

Значним поштовхом до розвитку цих відносин та їх нормативно-правового регулювання стала прийнята 2019 р. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [23], в якій було дано оцінку стану цих відносин в Україні, накреслено пріоритетні напрями використання цифрових технологій, проблеми, що потребують вирішення, та шляхи для цього, в тому числі стосовно вдосконалення правового забезпечення функціонування цифрового бізнесу та цифрових ресурсів.

На зміну Закону «Про телекомунікації» було прийнято Закон «Про електронні комунікації» [24], що врегулював відносини на відповідному ринку – електронних комунікацій та електронних комунікаційних послуг (далі – ЕКП), визначивши:

- основні засади та органи державного регулювання, їхні повноваження, правовий режим цифрової платформи, що забезпечує функціонування цієї сфери;

- правовий статус учасників ринку (надавачів електронних комунікаційних послуг, їх користувачів та споживачів);

- правовий режим ресурсів, що забезпечують функціонування такого ринку;

- умови конкуренції на ринку, що забезпечують її належний стан з урахуванням специфіки використання цифрових ресурсів.

Введення в дію зазначеного Закону потребувало визначення повноважень і відповідного органу, що забезпечує реалізацію державної політики в цій сфері та реалізує відповідні повноваження. У зв'язку з чим було прийнято Закон «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» [25], який виконує цю роль.

Наявність у цифрових технологій та цифрового бізнесу великого потенціалу, необхідного для вирішення глобальних і поточних проблем суспільного (включаючи економічний) життя зумовила появу Закону «Про стимулювання розвитку цифрової економіки» [26], покликаного забезпечити розвиток такого бізнесу за умов дотримання ним пріоритетних завдань, що є актуальними для країни в економічній та інших сферах українського суспільства (освіті, науці, медицині тощо).

Широке застосування електронних публічних реєстрів (щодо відомостей різноманітного характеру – про нерухомість, суб'єктів підприємництва та ін.) потребувало відповідного правового забезпечення, а саме – прийняття відповідного закону, що мав замінити підзаконне регулювання. Саме таким актом став прийнятий минулого року Закон «Про публічні електронні реєстри» [27]. Визначення ним правового режиму таких реєстрів, основних засад їх формування, повноважень відповідальних за це суб'єктів стало черговим кроком на шляху вдосконалення нормативно-правового регулювання відносин цифровізації.

Розвиток крипто валютного ринку та ринку хмарних послуг зумовив прийняття відповідних законів – «Про віртуальні активи» [28] та «Про хмарні послуги» [29], які визначили правові засади відповідних ринків, включаючи державне регулювання та контроль за їх станом, правове становище суб'єктів, що функціонують на таких ринках, правовий режим використовуваних на них цифрових ресурсів, вимоги до надання відповідних послуг тощо.

Широке використання електронних фінансових послуг, включно з електронними платежами, та, відповідно, підвищення вимог до суб'єктів, які надають такі послуги, стало поштовхом до вдосконалення правового регулювання цих відносин та прийняття низки нормативно-правових актів, зокрема, законів: вельми ґрунтовного «Про платіжні послуги» [30] та «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [31], що запровадили цілу низку нових положень, в т.ч. щодо регуляторних платформ для тестування послуг, технологій та інструментів на ринку фінансових послуг [31, ст. 15] та на платіжному ринку [30, ст. 80], заснованих на інноваційних технологіях.

Ґрунтовність регулювання відносин на зазначених ринках/в сферах свідчить про розбудову законодавства, що регулює відносини цифрової економіки як вид відносин цифровізації, що охопила всі сфери суспільного життя (свідченням чого є використання публічних електронних реєстрів не лише в економічній, а й в інших сферах [27]). Отже, відносини цифровізації універсальні як такі, що притаманні різноманітним сферам (надання адміністративних послуг, охороні здоров'я, освіті, екологічній тощо).

Залежно від специфіки складу відносин та видів діяльності можна виділити такі ринки цифрової економіки: електронної комерції у вузькому розумінні або електронної торгівлі, електронних

послуг різного характеру (комунікаційних, довірчих, хмарних, фінансових, в тому числі платіжних, та ін.), віртуальних активів.

Вдосконалення цифрових технологій та розширення сфер їх застосування спричинятимуть появу нових ринків, правове забезпечення яких має відповідати загальним засадам економіко-правової політики держави у сфері цифровізації, закріплених на рівні закону.

У сфері цифрової економіки діє досить велика кількість нормативно-правових актів, серед яких не лише вищезгадані та інші закони, а також прийняті у відповідності з ними підзаконні акти. Попри наявність специфіки у кожного з ринків ЦЕ, їм притаманні спільні риси (зокрема, функціонування на більшості з них цифрових платформ) і, відповідно, спільні проблеми (включаючи необхідність захисту економічної конкуренції, умови якої змінилися у зв'язку з використанням цифрових ресурсів і насамперед – цифрових платформ).

Глобальна проблема регулювання відносин цифровізації, включаючи й економічну сферу), – відсутність системного регулювання, орієнтованого на загальні засади, притаманні не лише для цифрової економіки, а для цифровізації взагалі, що має бути закріплено у відповідному акті як стрижні системи законодавства про цифровізацію, – Цифровому кодексі України [32]. Разом з тим, цьому мають передувати доповнення Конституції України [33] відповідними положеннями, що мають визначити конституційні засади цифровізації.

Отже, йдеться про необхідність регулювання цих відносин на кількох рівнях:

- закріплення в Конституції України низки положень, а саме: щодо забезпечення державою соціального спрямування цифровізації (включає стимулювання позитивних ефектів цифровізації та мінімізацію пов'язаних з нею ризиків/загроз) та закріплення цифрових прав та цифрових обов'язків громадян;

- прийняття Цифрового кодексу України, що має визначити загальні для всіх сфер суспільного життя засади цифровізації, основні напрями державної політики щодо цифровізації, ключові вимоги до цифрового статусу учасників відносин та правового режиму цифрових ресурсів, специфіку цифрового спілкування (договірного, при проведенні онлайн-заходів, зокрема, освітніх, консультаційних, наукових, при наданні електронних послуг та ін.) та відповідальності за порушення закріплених законодавством вимог щодо використання цифрового статусу, правового режиму певних цифрових ресурсів, інших зловживань цифровими можливостями;

- визначення на рівні кодексів (Цивільного, Господарського, Земельного, Податкового та ін.) та законів, що регулюють відносини в певних сферах (екології, зокрема), особливостей цифровізації, притаманних для цих сфер;

- прийняття Правил етичної поведінки у віртуальному просторі, розробка яких під силу саморегульним організаціям цифрового бізнесу з урахуванням пропозицій заінтересованих осіб (в тому числі

цифрових користувачів/споживачів, уповноважених у сфері цифровізації органів).

Крім того, в плані Євроінтеграції та необхідності врахування найкращих світових стандартів правового регулювання відносин цифровізації слід врахувати положення регламентів ЄС, що нещодавно були введені в дію («Про цифрові послуги» [34] та «Про цифрові ринки» [35]) та спрямовані на забезпечення конкуренції на ринках цифрової економіки в умовах функціонування цифрових гігантів та цифрових платформ і, відповідно, на захист дрібних та середніх учасників ринку, е-споживачів.

Висновки та пропозиції

1. У сфері цифрової економіки вже склалося кілька ринків: електронної торгівлі, різноманітних електронних послуг (електронних комунікаційних, хмарних, фінансових, в тому числі платіжних), віртуальних активів, відносини на яких регулюються спеціальними законами.

2. Для цих ринків притаманні не лише врахована у відповідних законах специфіка, але й спільні риси (загальні засади регулювання відносин цифровізації, вимоги до цифрового статусу суб'єктів та правового режиму цифрових ресурсів, проблеми захисту економічної конкуренції та ін.), які досі не віддзеркалені на рівні закону.

3. Законодавство, що регулює відносини цифровізації, заслуговує на кардинальне вдосконалення з метою посилення його ефективності та прозорості, врахування найкращих світових стандартів щодо забезпечення справедливої конкуренції на ринках цифрової економіки.

4. Наявність значної кількості нових законів, що регулюють різні види відносин цифровізації (з урахуванням сфер та ринків цифрової економіки), потребує впорядкування з точки зору відповідності єдиним критеріям, що ставляться до цих відносин як таких, що мають відповідати суспільним інтересам щодо ефективності та безпеки використання цифрових технологій з урахуванням типових приватних інтересів надавачів та користувачів електронних послуг. Власне, йдеться про соціальне забезпечення цифровізації із відповідним закріпленням в законодавстві.

5. Зазначену мету вдосконалення законодавства про цифровізацію спроможна забезпечити його систематизація шляхом створення стрункої системи нормативно-правових актів, що регулюють створення та застосування цифрових технологій, на чолі з відповідними положеннями Конституції України щодо забезпечення державою соціального спрямування цифровізації, наділення громадян цифровими правами та цифровими обов'язками (які мають бути внесені до Основного Закону), прийняття Цифрового кодексу України із закріпленням в ньому ключових і рівною мірою справедливих для всіх сфер суспільного життя положень щодо цифровізації (основні поняття, мета та ключові напрями державної політики в цій сфері, особливості правового статусу суб'єктів цифровізації (суб'єктів цифрового бізнесу, в т.ч. надавачів

електронних послуг, суб'єктів організаційно-контрольних повноважень у сфері цифровізації, включно з уповноваженими органами, а також користувачів/споживачів електронних послуг), правового режиму цифрових ресурсів, основних засад дистанційного (онлайн) спілкування (договірного, при надання електронних послуг, при проведенні масових заходів, навчального, консультаційного тощо), відповідальності за порушення цифрових прав та наслідків зловживання цифровими можливостями, особливості врегулювання спорів/конфліктів в режимі онлайн.

6. Згадані положення Конституції та Цифрового кодексу (у разі їх прийняття Верховною Радою України) мають орієнтувати законодавця при визначенні специфіки відносин цифровізації у відповідних сферах (економіки, цивільних відносин, охорони здоров'я, земельних та природоохоронних відносин, транспорту та ін.), а пересічним користувачам дадуть уявлення про цифровізацію, її правове забезпечення, можливості захисту цифрових прав (у разі їх порушення), необхідність дотримання цифрових обов'язків і уникнення зловживання цифровими можливостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. IT-право: теорія та практика: Навч. посібник / авт. кол-в; за ред. Є. О. Харитонова, О. І. Харитонової. 2-е видан., виправлене та доповнене. Одеса: Фенікс, 2019. – 472 с.
2. Бурило Ю. П., Вавженчук С. Я., Процишен М. В. Правове забезпечення цифрової економіки: навч. посібник. За заг. ред. докт. юрид. наук, проф., академіка НАПрН України О. Д. Крупчана. Вид. 2-ге, перероб. К., 2020, 296 с.
3. Вінник О. М. Право цифрової економіки: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. 2021. 345 с.
4. Базові аспекти цифровізації та їх правове забезпечення: монографія / [К. В. Єфремова, Д. І. Шматков, В. П. Кохан та ін.]; за ред. К. В. Єфремової. – Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. – 180 с.
5. Oksana Vinnyk, Olena Belianevych, Nino Patsuriia, Galyna Myronova, Svitlana Seminoh. Legal regulation of digital economy during pandemic. *International Journal of Public Law and Policy*. 2022. Volume 8. No. 3-4. June 24. Pp. 328-345. DOI: 10.1504/IJPLAP.2022.124434.
6. Омельченко А. В. Стан та перспективи розвитку законодавства України у сфері цифрової економіки та цифрового суспільства. *Київський часопис права*. № 2021. № 2. С. 66-71. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.2.11>.
7. Малишева Н. Р., Вінник О. М. Екологія, економіка, цифровізація: правові проблеми взаємодії. *Вісник НАПрН України*. 2022. № 2. С. 238-260. DOI: 10.31359/1993-0909-2022-29-2-238.
8. Aida Guliyeva, Elena Korneeva, Wadim Strielkowski. An Introduction: Legal Regulation of the Digital Economy and Digital Relations in

the 21st Century. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/larder-20/125954173> (дата звернення: 06.04.2021).

9. Elena Voskresenskaya, Lybov Vorona-Slivinskaya, and Lybov Achba. Digital economy: theoretical and legal enforcement issues in terms of regional aspect URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2020/24/e3sconf_tpacce2020_09016.pdf. (дата звернення: 06.04.2021).

10. Stavros Aravantinos (2021). Competition law and the digital economy: the framework of remedies in the digital age in the EU. *European Journal of Competition*. Volume 17, 2021. Issue 1. URL: <https://doi.org/10.1080/17441056.2020.1860565> (дата звернення: 02.06.2022).

11. Winn, J.K. Electronic commerce law: direct regulation, co-regulation and self-regulation. *Cahiers du CRID*. <https://ssrn.com/abstract=1634832> (дата звернення: 02.06.2022).

12. EU Competition Law and the Digital Economy Protecting Free and Fair Competition in an Age of Technological (R)evolution. The XXIX Congress in The Hague, 2020 Congress Publications Vol. 3 Printed in the Netherlands. 616 p. URL: https://fide2020.eu/wp-content/uploads/2020/09/FIDE_OA_vol_3.pdf (дата звернення: 02.06.2022).

13. Regulations, Policies and Initiatives on E-Commerce and Digital Economy for APEC MSMEs' Participation in the Region APEC Electric Commerce Steering Group. March 2020. 2020 APEC Secretariat. URL: <https://www.apec.org/docs/default-source/Publications/2020/3/Regulations-Policies-and-Initiatives-on-E-Commerce-and-Digital-Economy/220ECSGRegulations-Policies-and-Initiatives-on-ECommerce-and-Digital-Economy-for-APEC-MSMEs-Particip.pdf> (дата звернення: 22.11.2022).

14. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 31, ст.286.

15. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998, № 27-28, ст.181.

16. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*, 1998, № 27-28, ст.182.

17. «Про телекомунікації»: Закон України від 18 листопада 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 12. Ст. 155.

18. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 276.

19. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 276.

20. Про електронну комерцію: Закон України від 3 вересня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

21. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

22. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5 жовтня 2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст.403.

23. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 28.03.2021).

24. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20?find=1&text=%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

25. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку: Закон України від 16 грудня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

26. Про стимулювання розвитку цифрової економіки: Закон України від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

27. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 18 листопада 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

28. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

29. Про хмарні послуги: Закон України від 17 лютого 2022 р. : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2075-20#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

30. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-IX#Text> (дата звернення: 11.09.2022).

31. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14 грудня 2021 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 02.09.2022).

32. Цифрова адженда України – 2020 (проект) («Цифровий порядок денний» – 2020) Концептуальні засади (версія 1.0) Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. Грудень, 2016. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 25.07.2022).

33. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

34. Regulation of the European Parliament and of the Council on the Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj> (дата звернення: 10.11.2022).

35. Regulation of the European Parliament and of the Council on Contestable and Fair Markets in the Digital Sector (Digital Markets Act / DMA) URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj> (дата звернення: 10.11.2022).

**DIGITAL ECONOMY MARKETS
AND THEIR LEGAL SUPPORT**

Vinnyk O. M., Doctor of Legal Sciences, Professor,
Corresponding Member of NALS of Ukraine,
Main Researcher of the of the international private law and
legal problems of European integration department
of the Academician F. H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of NALS of Ukraine (Kyiv)

Keywords: digitalization; digital economy; digital economy markets; digitalization legislation; improvement of legislation; Digital code.

The article raises the problem of legal regulation of relations in the markets of the digital economy, identifies the related problems and offers a solution to them. The advantages of digitalization, which has gained rapid spread in Ukraine due to its advantages, which came in handy during the corona virus pandemic, this year's Russian aggression against our country and related problems (numerous destructions, killing and torture of civilians, occupation of part of the territory of Ukraine and, respectively, the difficulties of traditional/offline communication and conducting necessary affairs - both of a social nature, including meeting the needs of society in various economic, educational, consulting, etc. benefits, and for meeting private needs: the purchase of consumer goods, the implementation of communal and other payments, communication with family members, job search, etc.). Digitization of economic relations led to the formation of new markets, among which a special place is occupied by the markets of electronic services: electronic communication, cloud, financial, including electronic payments, etc. The legislator seeks to ensure regulatory and legal regulation of relations on these markets by adopting special laws: "On electronic communications", "On cloud services", "On financial services and financial companies", "On payment services", etc. At the same time, the relations in the specified digital economy markets have common features (the specifics of the legal status of subjects and the legal regime of digital resources, the use of digital platforms, related problems of economic competition, etc.). This indicates the presence of common key principles of legal support of digitization relations in any spheres. The mentioned circumstances require the adoption of a key act on digitization – the Digital Code of Ukraine, which must be preceded by the enshrining in the Constitution of Ukraine of provisions on digital rights and digital duties of citizens, on ensuring the social direction of digitalization. This will make it possible to determine the specifics of the legal support of digitalization relations in certain areas (including the digital economy and its markets) by correspondingly adjusting the provisions of other codes and laws of Ukraine from the point of view of enshrining in them the features of state policy inherent in certain spheres of social life and digital economy markets in the point of issues of digitization, the legal regime of digital resources, the legal position of the participants in the relevant relationship and their implementation of digital rights and digital duties, as well as responsibility for the abuse of digital opportunities. At the same time, it is important to take into account the provisions of EU acts on the regulation of digitalization relations, in particular, the Digital Markets Act and the Digital Services Act.